

JOB I HOMER.

(Neke prispodobe).

Oni predstavljaju dvije različite kulture, dobom su blizu jedna drugoj, ali sasna različite. Job je monoteista, drugi je politeista, pa odatle i razlika njihova u nazoru o životu, duši, krepostima.

Sadržaj je Jobove knjige: Đavao po Božjoj dozvoli kuša Joba, sve mu uništi i udari ga gubom. Dolaze tri prijatelja i raspravljaju s njime o tome, kako ga je Bog kaznio radi grijeha njegovih. On niječe, jer nije svijestan grijeha. Slike i usporedbe su najljepše u čitavom sv. pismu, pjesnički je sve prikazano.

Sadržaj je Homerove Ilijade: Akil se razljutio na Agamemnona i neće da sudjeluje u bitci protiv Trojanaca, nego ondje sjedi u svojoj lađi. Tu pade njegov prijatelj Patroklo, a on ustade i srne u bitku i ubije Hektora. U Odiseji pripovijeda Homer, kako dugo luta Odisej i napokon stigne u Itaku, poubija prosce, koji su mučili njegovu vjernu ženu i rasuli njegov imetak.

Čujmo nekoliko usporedbi.

Pitaj predašnji naraštaj, i nastani da razbereš od otaca njihovih.
Jer smo mi jučerašnji i ne znamo ništa, jer su naši dani na zemlji
sjen.

Ne će li te oni naučiti? ne će li ti kazati i iz srca svojega iznijeti
riječ?

Niče li sita bez vlage? raste li rogoz bez vode?

Dok se još zeleni, dok se ne pokosi, suši se prije svake trave.
Take su staze svih, koji zaboravljaju Boga. I nadanje licumjerovo
propada.

Njegovo se nadanje podlama i uzdanje je njegovo kuća paukova.
Nasloni se na kuću svoju, ali ona ne stoji tvrdo. Uхвати se za nju,
ali se ona ne može održati.

Zeleni se na suncu i u vrh vrta njegova pružaju se ogranci njegovi.
Zile njegove zapleću se kod izvora i na mjestu kamenitom širi se.
Ali kad se iščupa iz mjesta svoga, ono ga se odriče: Nijesam te
vidjelo.

Tako čitamo u 8. glavi Jobove knjige. Čujmo nešto iz Ilijade:

Kao što na Azijskom polju Kaystrovih okolo voda
Krilatih ptica mnoga lijetahu jata kad stanu,
Guske il ždralovi ili dugovrati labudovi, onda
Ovud lijetahu onud i krilma se gizdaju svojim,
Te se spuštavaju cikćuć, sve stoji ih polju jeka, —
Tako od lađa i od šatora mnoge se čete

Saspu na ravan ispred Skamandra, a zemlja zatutnji
Strašno od topota konjskih i ljudskih nogu, — i sviju
Bude ih na polju ispred Skamandra cvjetnom množina,
Koliko cvijeća ima u proljeću, koliko lišća.

Kao što guste muhe u rojevih silnih navrvjet
Znadu u pastirski stan u proljetno doba, kad ima
Puno u posudama mlijeka, toliko se ondje
Nađe Ahejaca dugovlasih proti Trojancem
Na polju ispred Skamandra želeći smrvit Trojance.

Kao što lako koze u širokih stadih kozari
Dijele, kada se sve pomiješaju na paši one.
Tako Ahejce amo i onamo njihovi vođe
Redahu, kako će u boj. — (II, 458—477).

Kako se vidi, Job i Homer ljubi prispodobe; jedan kada raspravlja, drugi pripovijeda. Divne su Jobove prispodobe:

Vidjet ćeš, kako će ti umnožiti potomstvo tvoje, i porod će tvoj
biti kao trava na zemlji.
Star ćeš otići u grob kao što se žito snosi u stog u svoje vrijeme.
(5, 25—26).

Riče li divlji maгарac kod trave? muče li vò kod piće svoje?
Jede li se bljutavo bez soli? ima li slasti u biocu od jajca? (6, 5—6)
Braća moja iznevjeriše se kao potok, kao bujni potoci prodoše,
Koji su mutni od leda, u kojima se sakriva snijeg.
Kad se otkrabe, oteku; kad se zagriju, nestane ih s mjesta njihovih.
Tamo amo svrcu od putova svojih, idu u ništa i gube se (15—18).
Kao što se oblak razilazi i nestaje ga, tako ko side u grob, ne će
izaći.

Ne će se više vratiti kući svojoj, niti će ga više poznati mjesto
njegovo. (7, 9—10).

I ovakovih usporedbi u slikama ima bezbroj kod obojice.

Lijepo je i gotovo uzvišeno, kako Homer opisuje plač Hekabe,
majke Hektora Trojanca, kad je ovoga Akil ubio:

»Dijete! Jadne li mene! Aj čemu da nesretna živim,
Kada si mrtav mi ti? U gradu ti si mi bio
Danju i noću dika, a Trojcem i Trojankam svima
Štit si bio u gradu, a oni kanoti boga
Pozdravljali su tebe, jer dika si im velja bio,
Dok živ bijaše, a sad sudbina te snašla je i smrt«.

Zaove okolo nje se i jetrve u rpu skupe,
Med sobom držahu nju, već satrtu, da će izdahnut.
Kada odahne opet i u grudí skupi se svijest,
Udari tužiti tad i med ženama trojanskim reče:

»Hektore, nesretne l' mene! Porodismo s istom se kobi

Nas dvoje: ti u Troji u dvorima Priama kralja,
 A ja se rodih gradu u Tebi pod kitnastim Plakom
 Eotionu u dvorma, othranio on me je sitnu
 Nesretnik zlosretnu mene! Ej rodio da me i nije! . . . » (22).

I Job veli:

Ne bilo dana, u koji se rodih, i noći u kojoj rekoše: rodi se djetić!
 Bio taj dan tama, ne gledao ga Bog ozgo i ne osvjetljivala ga
 svjetlost!
 Mrak ga zaprznio i sjen smrtni, oblak ga obastirao, bio strašan
 kao najgori dani! (3, 2—5).

I Hektorov otac Priam plače za sinom:

». . . Tuga za njime, za Hektorom, ljuta
 Mene će odvest k Aidu. Ej mojim u rukama da je
 Umro, naplakat tad se i naridat mogao ja bih
 I mati sa mnom, koja prenesretna rodi njega« (Ilij. 22).

Job veli o svojoj utjehi:

Kaka je snaga moja, da bih pretrpio? kakav li je kraj moj, da bih
 produljio život svoj?
 Je li snaga moja kamena snaga? je li tijelo moje od mjedi?
 (6, 11—12).

Job na to kao da odgovara:

Ali znam, da je živ moj iskupitelj, i na posljedak da će stati nad
 prahom.
 I ako se ova koža moja i raščini, opet ću u tijelu svom vidjeti Boga.
 Ja isti vidjet ću ga, i oči moje gledat će ga, a ne drugi. (19, 25—27).

Homer veli da je čovjek kao list, koji padne sa stabla i vjetar
 ga nosi amo tamo. Job pak kaže: »Čovjek, rođen od žene, kratka
 je vijeka i pun nemira. Kao cvijet niče i odsijeca se, i bježi kao
 sjen« (14, 1—2). Job je ipak pun pravog optimizma. Homer toga
 ne poznaje. Njemu je čovjek najnesretnije biće. On stavlja u usta
 Akilu, koji veli Priamu:

Tako bo besmrtni bozi odrediše jednima ljudma,
 Neka živu u tuzi, a sami bez briga jesu.
 Bačve ti dvije leže u Zeusovu domu: iz jedne
 Darove daje zle, a iz druge darove dobre.
 Komu gromovni Zeus iz obiju bačava smješa,
 Taj se na zlo sada namjeruje, a sad na dobro.
 Komu nevolje dade, u ruglo vrgne ga Zeus bog
 Te tog po zemlji divnoj gladotinja progoni huda.
 Hoda, a bogovi njega ne časte ni smrtni ljudi (24).

Priam je krišom došao u tabor Akilov. Tu mu ljubi ruke, pa moli neka mu izruči mrtvo tijelo sina Hektora. Tu pred Akilom jadikuje Priam:

Nego se bogova žacaj, Akileju, smiluj se na me
 Oca se sjetivši svoga. Od njega jasniji ja sam,
 Koji podnesoh, što nije pozemljari ni jedan, te pružih
 Ruke k ustima onom čovjeku, koj sina mi ubi (24).

Daleko bismo zašli, kada bi htjeli opisati svu tugu iz Jobove knjige. Tako je još nitko nije opisao, nijedan pjesnik ni umjetnik. Homer je u tome prema njemu kao početnik. Tu vjera obojici daje poleta, ali Jobova je vjera savršenija i stoga i bolje znade on upotrijebiti svoj pjesnički dar. I Homerove junake u nesrećama, nekadama pomažu s neba. No kako? Tetida ulijeva nešto nektara u Patroklove rane, da ga očuva raspadanja. Atena ulijeva Akilu u prsa, da uzmogne (i ako pun mladosti) izdržati bitku. Kalipsa predlaže Odiseju neka ostane kod nje. Dapače Homer snizuje pojam božanstva tako nisko, te su mu i Akilovi konji bogovi. Božanstva su mu i nakaze Kimere. I oni neprestani puteni prizori bogova!

Takov pojam o božanstvu mora da čovjeka napuni pesimizmom. U 19. pjevanju Ilijade Akilov konj proriče svom gospodaru smrt, a on im pesimistički odgovara:

»Što mi proričeš smrt, oj Ksanto, nije ti sila!
 I sam znadem ti ja, da ovdje poginut ima
 Od miloć oca daleko i matere, ali odustat
 Ne ću, dok Trojanaca po boju se dosta ne nagnam«.

Ilijada svršuje time, da Trojaneci mrtvog Hektora spale i skupe njegove kosti

Ridajuć, bujne im suze niz obraze padahu svima,

pa navale gomilu i vrata se Priamu na gostbu. U Odiseji se glavni junak mora pomiriti s Itaćanima na zapovijed Atene i to neočekivano. Drukčije je kod Joba. Ovdje sam Bog ustaje na obranu Jobovu, naređuje onoj trojici prijatelja njegovih (koji su ga okrivljivali i uznemirili bili), neka mole Joba da on za nje prikaže žrtvu paljenicu. Konac je cijele te knjige: Jobu dođoše braća, prijatelji i znanci. Opet dobi 3 kćeri i 7 sinova i veliko bogatstvo. I poslije poživi Job 140 godina, i vidje sinove i unuke do četvrtoga koljena.
 »I umrije Job star i sit života« (2, 16—17).